

interview Patricia Jozef

**“Het begint bij
honger naar seks”**

Patricia Jozef schreef als opvolger van haar warm onthaalde debuut *Glorie* geen roman op kamertemperatuur, maar een stomend verhaal over een Marieke die haar lust laat blussen door een escort. Het ontbreekt de schrijfster niet aan lef.

Jelle Van Riet

Denkt u bij het woord 'gentleman' aan een galante man die een vrouw haar jas aanreikt? Dan las u de roman *Gentlemen* nog niet. Uw beeld zal gegaandeerd veranderen. Opeens zullen er u zinnen te binnen schieten als: "En ik deed latex aan en jij deed het in mijn kont."

Het ontbreekt Patricia Jozef niet aan lef. In haar tweede roman, al een bloedstollend gegeven op zich, keert ze niet braafjes terug naar de wereld van de kunst en de filosofie uit haar debuut *Glorie* (2017), maar waagt ze zich in de slaapkamer van een escort. Jozef schrijft over het oudste ambacht ter wereld, *nil novi sub sole*, alleen is het hier een vrouw "die naar de hoeren gaat". Een heel gewone vrouw. Een Marieke, getrouwd met haar jeugdliefde en moeder van een tweeling. Ze zou om Jozefs hoek in Borgerhout kunnen wonen. Zo'n huis met voor de deur een bakfiets.

Patricia Jozef was, zo begon het, nieuwsgierig naar de verborgen wereld van de gigolo's. En hoe kun je beter in het verborgene spitten dan met de spade van de literatuur? Zo verschillend zijn mensen niet. Of ze nu op een universiteit rondlopen dan wel in de prostitutie, mensen zijn bundelingen dromen, verlangens en angsten. "Elk rationeel wezen is een seksueel wezen", stelt Jozef, terwijl ze koffie schenkt en gebakjes in opwindend rozerode kleuren op tafel zet. "Alleen is de ene mens wat uitgesprokener rationeel, de andere eerder aards. Waar *Glorie* een cerebrale roman was, vertrekt *Gentlemen* meer vanuit het aardse. Zo'n roman schrijven was een groot avontuur. Niet alleen vond ik moeilijk toegang tot het wereldje, ik heb zelf ook grenzen moeten verleggen. Maar ik graaf graag en wil wat ik op de bodem vind delen."

ZUURSTOF

Hoewel Jozef in *Gentlemen* veel thema's omspit – de houdbaarheid van een tienerliefde, ivf, het moederschap, het pseudo-ongerepte platteland – kun je er gif op innemen dat de gigolo's alle aandacht zullen kapen. Is ze gewapend tegen de vragen die ze hierover zal krijgen? "Moet dat dan? Mocht het boek over een man gaan die naar een prostituee gaat, er zou geen haan naar kraaien. Juist daarom wilde ik erover schrijven. Kijk, ik ben Esther Perel niet, of Rika Ponnet. Ik heb geen theorie, geen advies op maat, geen cijferkennis. Ik ben met mannelijke escorts en vrouwelijke klanten gaan praten en heb een roman geschreven over menselijkheid. Mijn hoofdpersoon is een verscheurde vrouw, die geleid door begeerte grenzen aftast. Ik wil het niet moeilijk vinden om daarover te praten. Hoe het boek

Patricia Jozef (48) is schrijfster en filosofe, en woont en werkt in Antwerpen. Ze studeerde schilderkunst in Gent, filosofie in Brussel en Amsterdam. In 2017 debuteerde ze met de roman *Glorie*.

ook gelezen wordt, ik sta erachter."

Marieke en Vik zijn schoolbankliefjes. Na bijna een kwarteeuw samen en een slopend ivf-traject, is alle zuurstof uit hun verhaal. Ze trekken weg uit de stad, vol verwachting dat de zuivere plattelandslucht hun leven en hun liefde in alle friste zal doen opwaaien. Le Hameau de la Rêne heet het Franse gehucht waar alles anders zal zijn. Maar hun paradijs deelt natuurlijk niet toevallig zijn naam met het imitatieoord dat Marie Antoinette achter in de tuin van het kasteel van Versailles liet bouwen om er te kunnen leven als 'boerin'. Ook stadsmus Marieke speelt dat ze een boerin is. Na haar aangekocht uitje met Rocco, schuilnaam voor John, wordt haar hele leven een *pièce de théâtre*. Wat moet je, als je geliefde wel warm en zacht is, maar elke avond in slaap valt nog voor zijn hoofd het kussen raakt?

Je zou voor minder op je smartphone beginnen te surfen.

"Zeker! Ik zie rond mij veel koppels met muizenissen en klein verdriet rond het gedoofde vuur in hun relatie. Seks is maar seks, maar zodra er zich een probleem voordoet, wordt dat iets groots wat gaat wegen op een relatie. Weinig mensen durven er vrijuit over te praten, want hoe deel je slaapkamergeheimen zonder je partner te verraden? Er is vaak nog veel liefde in het spel. Ik hoop dat mijn boek een cadeau mag zijn, als een intiem een-op-eengesprek. Al mijn proeeflezers waren geraakt door het verhaal, maar sommigen ontloopten zich als Marieke-supporters – 'Kom aan, waarom duurt het zo lang? Ga ervoor!' – anderen keurden haar gedrag lichtjes af."

"Elk rationeel wezen is een seksueel wezen. Alleen is de ene mens wat uitgesprokener rationeel, de andere eerder aards"

Is wat Marieke "vleskeuring" noemt anders dan wat op Tinder gebeurt? Het is misschien transparanter?
"Eerlijk? Ik heb gesurft en vond wat ik zag behoorlijk plat en afstotelijk, zeker naast de beelden van mooie vrouwen in sexy lingerie. Een rode eikel op mijn scherm vind ik allesbehalve opwindend. Voor een ontmoeting met een min of meer aantrekkelijke gigolo in veilige omstandigheden ben je al gauw aangewezen op een peperduur bureau. Er bestaat ook geen straat- of raamprostitutie voor mannen. De vraag is: willen vrouwen wel in 'hoerenstraatjes' rondlopen om er iemand uit te pikken voor een kwartier? Als ik iets heb geleerd dan is het dat een vrouw tijd nodig heeft. Ze wil zo'n man scannen en hem begerlijk vinden, niet enkel fysiek. Eén domme opmerking volstaat om op hem af te knappen. De eerste keren dat Marieke afspreekt, haakt ze af, en eigenlijk wil ze het daarbij laten, maar dan botst ze tijdens een zoveelste wakkere nacht al surfend op iemand van wie ze denkt: *mmm ...*"

Begint het bij wat escort Danny "een tekort" noemt? Marieke spreekt liever over "een toevoeging".

"Het begint bij honger naar seks. Om die reden heb ik de seks zo expliciet beschreven. Ik had de slaapkamerdeur achter Marieke en Rocco kunnen dichttrekken en het verder aan de verbeelding overlaten, maar ik wilde voelbaar maken dat Marieke geen vrouw is met huidhonger, die een beetje wil praten en gestreeld worden. Sorry, zo zitten vrouwen niet in elkaar! Dat mijn dochter van vijftien het woord gigolo niet kende, maar wel vaak geconfronteerd wordt met het woord 'hoer', zegt veel. Het vonkje voor dit boek kwam er nadat ik in een artikel had gelezen dat vrouwelijke personages naast studente het vaakst prostituee, huisvrouw en verpleegster zijn. Wat, dacht ik, als ik het klassieke rollenpatroon eens doorbreek en een vrouw creëer die door haar begeerte wordt gedreven?"

Een Marieke.

"Wanneer in een boek of een film een vrouw dan toch een keer als seksueel wezen wordt neergezet, dan is ze geheid promiscue of ze is een slachtoffer, en uiteraard ontspoot ze. Ik wilde juist geen femme fatale of alleenstaande zakenvrouw zonder tijd voor een relatie, maar een gewone vrouw. Marieke – de onschuldige naam alleen al – kiest voor een gigolo, omdat ze haar onrust wil blussen, zonder haar man ontrouw te zijn. Een dienst kopen is geen overspel, denkt ze. Ze wil haar seksualiteit oprekken en tegelijk zuiver leven. Er zitten altijd meerdere aspecten aan een mens, bepaalde daarvan blijven doorgaans in het verborgene. Ik heb zowel van escorts als van klanten ontroerende verhalen gehoord, waarbij er sprake was van connectie en nabijheid. Ook Rocco wordt meer dan een bewegende klomp mannevlees."

Gigolo is een vak, waarvoor vaardigheden zijn vereist. Valt het onder zorgverlening?

"Het gaat voorbij zorgverlening, want een gigolo gaat niet alleen zelf een grens over, hij probeert ook de klant over de streep te trekken. Aan erotiek zit een zekere brutaliteit vast, die vertrouwen vergt. Je bent altijd met twee. Wie is die ander die je op het internet hebt gevonden? Waar kom je terecht? Als vrouwelijke klant blijf je de kwetsbare partij, want je bent naakt en ten prooi aan waar je al je hele leven bang voor bent: geweld en misbruik. Een vrouw moet altijd opletten met wie ze zich inlaat en erover waken dat ze niet op een foute plek terecht komt. De kans dat een mannelijke prostitueebezoeker iets verkeerd meemaakt is zo klein dat hij zich die vraag niet eens hoeft te stellen."

Zou u het durven?

"Ik heb het gedurfd. Ik heb lang gearzeld, hoor. Betaalen voor seks is niet iets wat je vandaag beslist en morgen doet. Ik was vooral bang om in een onveilige situatie terecht te komen, temeer omdat ik alles in mijn eentje ondernam. Ik wilde mijn personage zo dicht mogelijk op de huid zitten, weten hoe het was om iemand te zoeken, aan den lijve de nieuwsgierigheid en de spanning ervaren. Zou ik het kunnen? Zou ik een

◀ Vervolg van blz. 5

onbekende durven te vertrouwen? Uiteindelijk is het meegevallen en was het een fijne ervaring. Zo'n man is een professional, hé. Net zoals de chef van een sterrenrestaurant je iets buitengewoons kan serveren, kent hij een vrouwenlichaam door en door. Maar ik heb het ervaren, ik weet nu wat het is ..."

U hoeft volgende week niet weer?

(lacht) "Nee, maar ik vertrok dan ook niet vanuit een tekort. Marieke wil het na die eerste keer ook afsluiten, maar haar nieuwsgierigheid blijft aan haar knagen. Lange tijd houdt ze zich voor dat ze het in de hand heeft – 'het is enkel lichamelijk genot' – maar je kunt jezelf daarin overschatten. Als mens willen we zelfs onze lusten met echte gevoelens botvieren. Ik had het ook niet kunnen doen als ik die man niet vaagweg had gewaardeerd. Tegelijk blijft hij natuurlijk een vreemde. Die intimiteit ontstaat doordat seksualiteit overgaat. Die intimiteit ontstaat doordat seksualiteit overgaat vereist. Zelfs binnen zo'n afgebakende setting moeten beiden bereid zijn zich een moment over te geven. Het feit dat je ervoor betaalt, maakt de ervaring op zich niet vals. Alleen ontaardt het bij Marieke in een obsessie. Niet te weten wat er echt is tussen hen maakt haar gek. Is het nep of niet? Is zij een ordinaire klant of is hij verliefd op haar? Ik hoop dat ik de lezer lang in het ongewisse kan laten."

Om haar huwelijk nieuw leven in te blazen, probeert Marieke nog een ander veelbeproefd recept uit: verhuizen naar het platteland.

"Ook dat zie ik rond mij: de lokroep van het platteland als zou het een zuivere plek zijn, zonder onrust, maar het is idealistisch om te denken dat je er een authentiek leven kunt opbouwen. Marieke denkt er opnieuw te kunnen beginnen en dicht bij haar man te komen, maar ze geraken juist verder van elkaar verwijderd. Het is niet omdat je sinds de middelbare school samen onderweg bent, dat de sporen parallel blijven lopen. Voor stadsmus Marieke werkt 'den buiten' niet, terwijl Vik er juist opbloeit. Hij heeft weinig nodig om gelukkig te zijn en deint mee op de stroom van het leven. Ik heb bewondering voor zulke mensen, maar heb zelf een totaal andere energie. Mijn partner en ik zijn rusteloze zielen met een sterke drive. Juist daarin vinden we elkaar. Soms botst het, omdat we alle twee ruimte willen innemen, maar we begrijpen en steunen elkaar – hij mij meer dan ik hem."

"Anders dan Vik vraagt Marieke zich af hoeveel andere keuzes ze had kunnen maken, hoeveel andere levens, andere geliefden ze had kunnen hebben. Maar feit is dat elke keuze snel een vorm aanneemt, in een stroomversnelling geraakt en in een patroon verzandt, waardoor je niet meer scherp ziet en voelt of iets goed is. Misschien is het wel gewoon goed. Het is heerlijk om niet aldoor iets anders te willen. De vraag of en hoe het anders had kunnen lopen is onmetelijk groot. Je kunt honderd levens bedenken, maar uiteindelijk zijn ze alle terug te voeren tot jezelf. Dat blinde verlangen zit in jou. Met wie je je ook omringt, je zult altijd uitkomen bij je kern. De grote precare vraag waarrond ik in *Gentlemen* cirkel – ik durf ze amper hardop te formuleren – is ..."

"Kan het niet als deugd worden gezien om op een klein, afwijkend zijpad, andere aspecten van jezelf tegen te komen, en die rijkdom mee te nemen naar de hoofdweg?" Die vraag stelt Marieke zich.

"Precies. Hoeveel leugens verdraagt een relatie? Moet een leugen altijd zo'n grote plaats innemen? Maakt ze alleen maar dingen kapot of brengt ze ook goeie dingen met zich mee? Mariekes leugen wordt zo groot dat ze die wel voor zichzelf moet houden, terwijl die haar tegelijk iets goeds heeft gebracht. Heeft een mens geen recht op een stuk verborgen leven? Het is de vraag of het bedreigend is voor de relatie of niet. In plaats van te vechten tegen jaloezie, die o zo lastige en destructieve emotie, kun je ook proberen te begrijpen wat er nou zo bedreigend is. Ik heb dat al vaak bij me-

© Ans Brys

zelf geanalyseerd. Vanwaar komt dat gevoel? Wat staat er op het spel? Veel mensen proberen hun geliefde te veranderen – ik heb daar ook tegen gezondigd, hoor – maar gelukkig zegt Bart dan: 'elke eigenschap kan zowel een probleem als een mogelijkheid zijn'. Het is een val om limieten te gaan zien als iets dat verbeterd moet worden. Het blijft hoe dan ook een wankel evenwicht, want je wil elkaar ook optillen en verbeteren."

U groeide op als middelste van vijf kinderen. Moest u de ouderliefde delen?

"Ik heb mijn jeugd doorgebracht op een naar mijn gevoel idyllische plek en wist daardoor later, als moeder, niet goed hoe ik een kind moest grootbrengen in de stad. Ik ben opgegroeid in een dorp (*Puurs, red.*), waar keuzes als vanzelf werden gemaakt. Er ging weinig aandacht naar mij en ik werd ook lang niet zo van nabij gevolgd. Ik liep gewoon het huis uit, vaak met mijn één jaar jongere zus, mijn ouders wisten niet eens waar wij uithingen. We bouwden een kamp, fietsten ergens heen of gingen zwemmen, we waren altijd weg. Ik had veel meer vrijheid dan mijn dochter, maar als ik zie welke gesprekken Bart en ik nu al met haar of met zijn kinderen voeren, dan denk ik dat ze sneller weten wie ze zijn en wat hun plaats zou kunnen zijn in de wereld. Dat is bij mij heel traag gekomen."

"De grote precare vraag waarrond ik in *Gentlemen* cirkel – ik durf ze amper hardop te formuleren – is: kan het niet als deugd worden gezien om op een klein, afwijkend zijpad andere aspecten van jezelf tegen te komen, en die rijkdom mee te nemen naar de hoofdweg?"

Bent u een geboren moeder?

"Bart en ik zijn op huishoudelijk vlak weinig gestructureerd, om niet te zeggen rommelig en nonchalant, maar het moederschap gaat me vrij gemakkelijk af. Ik vind het oprecht leuk om moeder te zijn. Wij leven hier in huis met vier en alle vier behoren we tot een andere generatie. Ik vind het heerlijk als we aan tafel zitten en de verschillende werelden samenkomen. Zeker nu de jongste een evenwaardige partij wordt qua intelligentie en ik niet meer zoveel moet moederen. Het moederschap heeft mijn leven op zijn kop gezet, want het heeft het einde ingeluid van mijn onderzoek aan de universiteit, mijn bohemiën- en caféleven, maar is dat verlies? Ik ben iemand die daarin had kunnen blijven hangen. Het moederschap heeft me aangespoord

om te kiezen en het is een goede keuze gebleken. Godzijdank ben ik niet meegegaan in de indertijd nog in zwang zijnde opvatting dat ik mijn kinderswens moest opofferen, wilde ik in de kunstwereld overleven. Ik vind het vandaag mooi dat jonge vrouwen ervan uitgaan dat de combinatie mogelijk is en openlijk over het moederschap schrijven. Eindelijk! Moeder worden is een ingrijpende gebeurtenis, waarom moeten we die wegmoffelen? Ik wilde per se kinderen in de roman, omdat in het leven alle aspecten van je zijn op elkaar inwerken. Je bent vrouw, moeder, seksueel wezen, vriendin, et cetera."

Pas aan het eind van het boek horen we Vik standpunt, dat alles doet kantelen.

"We krijgen te horen met welk trauma dat ivf-proces in hém heeft opgezadeld. Soms vergeten we welke gevoelige wezens mannen zijn en hoezeer zij tijdens zo'n traject in de schaduw komen te staan. Omdat ik dat in mijn vriendenkring had gezien en hun verdriet wilde begrijpen, ben ik me erin gaan verdiepen. Ook hier geldt: een kind krijgen is iets heel gewoons, tenzij je er dus geen krijgt. Zelf heb ik me er gelukkig nooit vragen bij moeten stellen, maar achteraf gezien vind ik het jammer dat ik er niet langer bij heb stil gestaan hoeveel kinderen ik wilde. Ik vond het als kind juist fijn om, zelfs als ik alleen in m'n kamertje zat, me dankzij de geluiden in huis toch omringd te weten. Soms denk ik: waarom ben ik zelf niet in staat om zo'n clan te maken? Ik vond één ukje al pittig."

Bent u bang om "een keramieken gezin" te worden?

"Nee, maar ik zit dan ook niet vastgeroest in iets logs. Voor we elkaar leerden kennen, hebben Bart en ik, anders dan Marieke en Vik, verschillende relaties gehad. Bart had al twee kinderen. Van die ervaringen hebben we iets opgestoken. Wij zijn van nature ook veel explosiever en expressiever. We zijn veeleisend en ambitieus, maar aan elkaar gewaagd. We kunnen elkaar aan. In het begin was het moeilijker dan nu. Al die levens en leeftijden die samenkwamen, het was zoeken hoe we die energieën en bubbels op elkaar konden afstemmen, maar nu lukt dat allemaal wonderwel. Ik vind het fijn om thuis te kunnen komen in een sterke relatie, maar blijf nood hebben aan een eigen wereld, waarin ik me vrij kan bewegen en ontwikkelen en waar de ander niet altijd welkom is. Het schrijfproces wil ik met Bart niet delen en daarnaast zijn er niet alleen familiebanden, maar ook sommige vriendschappen die echt deel zijn van mezelf."

Rocco boort een aspect van Marieke aan dat bij Vik onontgonnen blijft. Eén geliefde kan nooit al wie we zijn bevredigen. Maakt dat de idee van monogamie absurd?

"Ik geloof in de hunkering naar monogamie, al kan je andere afspraken maken. Monogamie is iets wat deel van jezelf kan worden, al kan er altijd bij een van de twee iets gebeuren. De vraag is dan: hoeveel betekenis geef je dat ene accident in de veelheid van een leven? Is elke waarheid zo belangrijk? Liefde is geen godsdienst, geen regel, geen wet waartegenover de doodstraf moet staan. Elke mens is anders en elke mens is vrij, maar wil zich ook binden. Wel denk ik dat als de energieën niet gelijk opgaan, het wel érg moeilijk en verwarrend wordt. Ik vind het zeer interessant om te zien hoe mensen vandaag ideeën over de liefde op losse schroeven zetten en andere mogelijkheden onderzoeken. Tegelijkertijd blijft er veel schoonheid zitten in de manier waarop de liefde traditioneel wordt benaderd. Het is onzinnig, om niet te zeggen onwenselijk om dat zomaar van tafel te vegen. Hoe het ook zij, liefde is iets fundamenteels in ons bestaan. Al de rest is zijweg. En ja, ik wil soms pootjebaden in een onbekende zee, maar gelukkig heb ik daarvoor de literatuur. Via mijn personages kan ik de meest avontuurlijke reizen ondernemen."

Gentlemen is uitgegeven bij De Geus.